

مسئولیت گفتمانی

رئیس‌جمهور

کیومرث اشترینان

گفتمان و ترویج آن یک ابزار مهم برای تسهیل و اجرایی‌کردن سیاست‌های یک دولت است. تجربه خانم تاجر در انگلستان در تولید و ترویج گفتمان در سیاست‌گذاری عمومی مفید است.

پروژه تاجری دو جبهه گفتمانی را در انگلستان دهه ۸۰ میلادی در برابر هم قرار می‌دهد. او دشمن خود را «جمع‌گرایی سوسیالیستی» معرفی می‌کند و به اصطلاح دو ضد گفتمانی را در برابر هم قرار می‌دهد. تاجر «جمع‌گرایی» را معادل با بحران سوسیال‌دموکراسی، مسئول ناکارآمدی‌ها و افول اقتصاد و دولت-ملت بریتانیا معرفی می‌کند و منظومه گفتمانی آن را این چنین بازتاب می‌دهد: «اجماع سیاسی»، «سوسیالیسم»، «دولت‌گرایی»، «کورپوراتیسم ناکارا»، «اتحادیه‌های تجاری بسیار قدرتمند». از سوی دیگر، گفتمان خود را ضدیت با جمع‌گرایی معرفی کرد و موضوعات اقتصادی نتولیبرال را به فلسفه سیاسی خود تبدیل کرد. منظومه معنایی گفتمان تاجریم عبارت بود از «آزادی فردی و اقتصادی» (در برابر قدرت اتحادیه‌ها)، «جوان‌سازی اخلاقی و سیاسی مردم و دولت بریتانیا» (در برابر افول آن)، «بازگشت به قانون» (در مقابل ضعف اقتدار دولت رفاه)، «تاجریم به کشف یک ابزار قدرتمند نائل آمد که دکترین اقتصادی را به زبان تجربه، ضرورت اخلاقی و فهم عمومی تبدیل کرد. در نتیجه، تاجریم فلسفهای را به معنای وسیع به وجود آورد که اخلاق بدیلی برای «جامعه دلسوز» (مدعی طرفداران دولت رفاه) بود. این نوع تبدیل‌نمودن یک ایدئولوژی نظری به یک اصطلاح پوپولیستی، دستاورد سیاسی عمده‌ای بود... تاجریم توانست برخی دال‌های مهم مانند مردم، ملت، آزادی، فردگرایی و غیره را مسلط سازد و دال‌های دیگری همچون سوسیالیسم، جمع‌گرایی، دولت و غیره را نفی کند» (مارش و استوکر، روش و نظریه در علوم سیاسی، ترجمه حاجی‌یوسفی، ص. ۱۱۰-۱۱۳).

آقای دکتر پزشکیان در دوران مبارزات انتخاباتی شعار وفای سر داد و با عبارتی ساده که مخصوص خود ایشان است، به توصیف آن پرداخت. اگرچه این شعار در انتصاب‌های سیاسی-جناحی نمود بیشتری پیدا کرد اما تا تبدیل آن به یک گفتمان روشن و منقح‌شده‌ای که بتواند سازگاری اجتماعی پدید آورد، راه زیادی در پیش است. اینک پرسش این است که با گذر زمان و پدیدآمدن موضوعات و چالش‌های جدید، این شعار چگونه گسترش می‌یابد و چگونه در عرصه‌های دیگر تحقق می‌یابد؟ شعار وفای اگر بخواهد به مسائل سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و... گسترش یابد، نیازمند آن است که بسط مفهومی یابد تا بتواند گره‌گشایی‌های موردی کند. بنابراین بسط این شعار در قالب نظریه و گفتمان ضرورت دارد. اگر گفتمان کم و بیش روشن و جامعی وجود نداشته باشد، وفای به یک شعار توخالی برای معاملات سیاسی موردی تبدیل می‌شود. برای تحقق مسئولیت گفتمانی رئیس‌جمهور که باید توسط همکاران ایشان تنظیم و به ایشان تسلیم شود، به این نکته توجه کنیم که گفتمان یک منظومه معنایی و منسجم و مجموعه‌ای از تعاریف نظری درخصوص اداره کشور است که از پیوستگی و هماهنگی مفهومی برخوردار است. مرزهای فکری را روشن می‌کند و سبب می‌شود تصمیمات سیاسی از یکپارچگی برخوردار باشند تا دولت دچار روزمرگی فکری و تذبذب و تلون نشود. تکالیف خود را به صورتی پیوسته انجام دهد و از تناقض در تصمیم‌گیری‌ها اجتناب کند. بنابراین ضروری است که با کمک مشاوران برجسته این حوزه منظومه‌ای معنایی ضرورت‌ها و الزامات سیاست وفای را در عرصه وسیع‌تر سیاسی به کار گیرد. کارکردها و ابعاد این گفتمان از این قرار است:

- گفتمان منسجم نه‌تنها مخالفان جناحی بلکه دامنه وسیع‌تری از گرایش‌های سیاسی را در بر می‌گیرد.
- تکلیف زیاده‌خواهی جناح‌های سیاسی مشخص می‌شود و وفای را از دام افراطی‌گرایی گروه‌های گوناگون رهایی می‌بخشد.
- تصمیم‌گیری‌های دولت و رئیس‌جمهور را از روزمرگی فکری رها می‌کند و افق بلندتری را در وفای ملی فراهم می‌آورد.
- ضرورت‌ها و الزامات سیاست اقتصادی را در پرتوگفتمان وفای روشن می‌کند. اینکه سیاست‌های تئوری و بی‌عدالتی اقتصادی سیاست‌ها چه بر سر وفای می‌آورد را نشان می‌دهد.
- نظام گرینش نیروی انسانی دولت را با شعار وفای تنظیم می‌کند. تکلیف وفای با تبعیض استخدامی و گرینش مدیریتی را معین می‌کند. سکوت را بر نمی‌تابد و اصلاحات را ضروری می‌کند.

یکشنبه ۱۴۰۳ آذر ۱۴۰۳
۲۹ جمادی‌الاول ۱۴۴۶
۱ دسامبر ۲۰۲۴
سال بیست‌ویکم
شماره ۴۹۸۹
۲۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

روزنامه

در «شرق» امروز می‌خوانید:

در «شرق» از گفت‌وگوهای ایران با ۳ عضو اروپایی برجام گزارش می‌دهد/ سایه‌روشن‌های ژنو • آیا تشدید مجازات مانع خشونت علیه زنان است؟

چه کسانی در شورای عالی فضای مجازی مخالف رفع فیلترینگ هستند؟

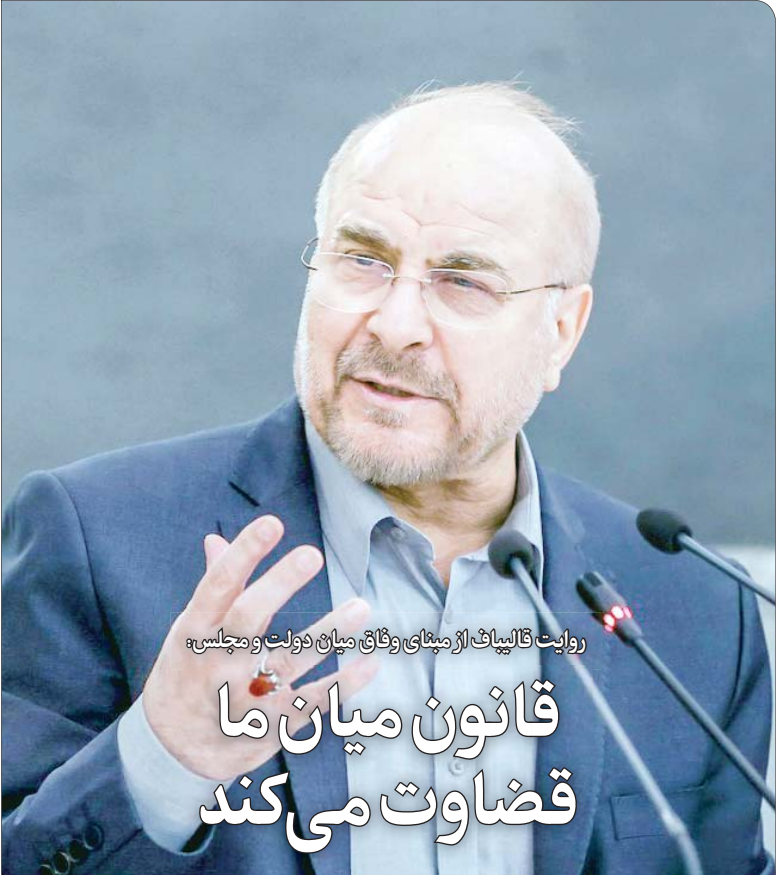
دوقطبی در شورا

پس از طرح درخواست اچ‌مچن نویسنندگان کودک و نوجوان رخ داد

دستور پزشکیان برای احیای کانون پرورش فکری

این گزارش را در صفحه ۱۳ بخوانید

روایت قابلیف از میثاقی وفایی میان دولت و مجلس

قانون میان ما قضاوت می‌کند

این گزارش را در صفحه ۲ بخوانید

یادداشت

شوراهای عالی یا باری افزون‌تر بر دیوان سالاری

عبدالحسین طوطیایی

پژوهشگر کشاورزی

تحقیقات کشاورزی برای عضویت در شورای عالی آب، به جزئیات بیشتری درباره این شورا اشاره می‌شود. شورای‌عالی آب که در سال ۱۳۷۹ تصویب و در ۱۳۸۱ تأسیس شد، متشکل از وزرای نیرو، جهاد کشاورزی، صنعت، معدن و تجارت، کشور، رؤسای سازمان محیط زیست و برنامه و بودجه، نماینده کمیسیون کشاورزی مجلس و دو نفر از متخصصان کشاورزی و به ریاست عالی رئیس‌جمهور است. با نگاهی به گستردگی و تنوع وظایف تعیین‌شده درباره ساماندهی مسائل مربوط به آب برای این شورا ملاحظه می‌شود که این وظایف در مدیریت منابع آب و اغلب در وزارت جهاد کشاورزی یا سازمان حفظ

یادداشت

مردم، دولت و فیلترشکن فروش‌ها

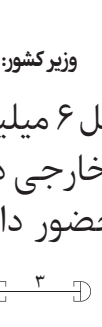

ناصر ذاکری

کارشناس اقتصادی

هستند. در باب ادعای اول باید گفت مدیران همین کسب‌وکارهای داخلی ضمن رد این ادعا از تحمیل محدودیت‌ها که دشواری فراوان برای‌شان ایجاد کرده، نالیده‌اند. درباره ادعای دوم هم باید قبل از هر پاسخی از ایشان سؤال شود که با چه قرینه‌ای به این باور رسیده‌اند که مردم از تداوم این شیوه رضایت دارند؟ و آیا نظرسنجی قابل اعتمادی انجام گرفته که اصحاب رسانه از آن بی‌اطلاع هستند؟!

طوری که ملاحظه می‌شود، مدافعان فیلترینگ دفاعی کارشناسانه از دیدگاه خود ارائه نمی‌کنند و می‌توان ادعا کرد قوی‌ترین استدلال آنان این است که در همه کشورها این‌گونه محدودیت‌هایی وجود دارد. هر چند این نکته تا حد زیادی پرداخت می‌شود، اما سؤالی که آنان به آن پاسخ نمی‌دهند، این است که واقعا محدودیت‌های اعمال‌شده در دیگر کشورها چه میزان با محدودیت‌های اعمالی در کشور ما تطابق دارد و آیا در آن جوامع هم تجارت فیلترشکن پررونق‌ترین تجارت است و اکثریت قریب به اتفاق شهروندان آن جوامع هم مشتری پروپاقرص فیلترشکن هستند؟! با قدری مسامحه می‌توان شباهتی را بین سیاست فیلترینگ که نتیجه قهری آن رونق تجارت فیلترشکن است و سیاست وصول مالیات بر ارزش افزوده یافت. شیوه فعلی اعمال سیاست وصول مالیات بر ارزش افزوده این سیاست معقول را تا سطح نوعی دست در جیب مردم کردن فروکاسته است، زیرا فروشنندگان در فاکتورهای صادره مبلغ افزایش حاصل از این سیاست را که فقط از طرف مصرف‌کنندگان پرداخت می‌شود، قید کرده و با این عمل به شهروندان می‌گویند که فروشنندگان سهمی در تأمین این مالیات ندارند و فقط این مصرف‌کنندگان هستند که باید جور مالیات را بکشند. به بیان دیگر دولت دستش را فقط در جیب شما مصرف‌کنندگان کرده است! پس اگر می‌خواهید این کالا را به قیمت مثلا هزار تومان از من بخرید، باید صد تومان هم به دولت بپردازید. اعمال سیاست فیلترینگ هم چنین پیامی را به مصرف‌کنندگان می‌دهد: اگر می‌خواهید کسی مانع دسترسی آزاد شما به سایت‌های دلخواه‌تان نشود، باید مقدار معینی پول بابت خرید و نصب فیلترشکن هزینه کنید. با این تفاوت که در پرونده مالیات بر ارزش افزوده، دولت دست در جیب شهروندان می‌توان خلاصه و تجارت فیلترشکن، اشخاص حقیقی و حقوقی ناشناس، ولی بسیار منتفذ.

وزیر کشور:

حداقل ۶ میلیون نفر اتباع خارجی در ایران حضور دارند

۳

برگزیده‌ها

گزارشی از شکل‌گرفتن ناآرامی‌ها و دردهای تازه برای دمشق

پروژه بحران‌سازی در سوریه

۲

روایتی از آدم‌های قربانی اسیدباشی

برای یک لیتر اسید

۶

گزارش میدانی خبرنگار «شرق» از روزگار سخت کودکان خانواده‌های کم‌برخوردار در ایلام و سیستان‌بلوچستان

به سوی آینده با پاهای برهنه

۸

تغییر سن و شیوه پناهندگی ورزشکاران ایرانی

۹

یادداشت

درباره زبان فارسی

امیرحسین چهل‌تن

زبان فارسی ایرانی‌ها ضعیف است. ایرانی‌ها در استفاده از زبان مادری‌شان به‌اندازه کافی تسلط ندارند. این موضوع دلایل فراوانی دارد که مهم‌ترین آنها محدودبودن حیات اجتماعی-سیاسی و سرکوب ادبیات است؛ زبان به خدمت ایدئولوژی درآمده است. آموزگاران زبان فارسی در کار خود مسلط نیستند، کسی کتاب نمی‌خواند، خوانندگان بالقوه به کتاب‌هایی که از زیر دست ناظران دولتی بیرون آمده است، اعتماد ندارند. توان فکری ما متناسب با کلماتی است که در اختیار داریم و به کار می‌بریم. ایرانی‌ها با در اختیار داشتن صد تا صدوینجاه کلمه امورات زندگی‌شان را می‌گذرانند و کسی از این بابت شکایتی ندارد. موجودیت فضای مجازی و رواج الکن‌نویسی وخامت ماجرا را تشدید کرده است. این یک بحران است و کسی به آن توجه نمی‌کند. فقر کلمه در بیان منظور به تقلیل معنا می‌انجامد. ارتباطات کلامی در سطحی نازل باقی می‌ماند و رشد شعور جمعی با مخاطره روبه‌رو می‌شود. نتیجه آن است که «کم‌دانی» عمومیت پیدا می‌کند و فاصله نخبگان فکری با عموم مردم روز به روز بیشتر می‌شود. راه‌حل حتما این نیست که نخبگان به زبان عوام سخن بگویند. از سوی دیگر به خاطر رواج دروغ، کلمات ارزش تأثیرگذاری خود را از دست داده‌اند؛ ادبیات دیگر اهمیتی ندارد.

در مناظرات اخیر رقابت‌های انتخاباتی در دو سه ماه پیش، هیچ‌کس یک کلمه حتی درباره وضع اسف‌بار کتاب و نظارت طاقت‌فرسای دولتی در انتشار آن حرفی به میان نیاورد. در این مملکت هشتاد و پنج میلیونی تیراز کتاب به یکصد و پنجاه نسخه رسیده است. اداره مردمی که کتاب نمی‌خواند، البته آسان‌تر است. دستی از غیب بیرون نمی‌آید. طوفان حوادث ریز و درشت ما را به سمت سکوت می‌برد. رمان کم‌کم از زندگی ایرانی حذف می‌شود. و دلیل آن روشن است؛ در هجوم گرسنگی کاری از دست ادبیات برنمی‌آید.

وظیفه من نوشتن است. وظیفه من این است که از کلمات دفاع کنم و به سهم خود -در مقام یک نویسنده- ارزش واقعی کلمات را دوباره به آنها برگردانم. باید منتظر بمانیم تا ادبیات دوباره شان خود را پیدا کند، شاید در مسیر دشوار زندگی ایرانی چرخش تازه‌ای روی دهد.

^[1] صفحه ۴

^[2] صفحه ۴